మండూక సంతతి

మాధవరావు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ ఇంట్లోనుంచి బయటికొచ్చాడు. మళ్ళా వెనక్కు తిరిగి చూచాడు! తన స్వహస్తాలతో ఎంతో అందంగా, ముచ్చటగా రాసిన మూడు బోర్డులూ మూడు వేపుల వేలాడుతున్నాయి! 'డాక్టర్, మాష్టర్, టైపిస్టు!' ఆ అక్షరాల కుదిరికకు మాధవరావు మరీ మరీ మురిసిపోతున్నాడు. ఫర్లాంగు దూరంలోవున్న బస్‌స్టాప్‌కు వెళ్ళేలోపల పది పర్యాయాలైనా వెనక్కు తిరిగి చూచుకున్నాడు. బస్‌స్టాప్ చేరుకునేలోగా మాధవరావుకు మరో సంకల్పం కలగడం, అది మరల వికల్పం కావడంకూడా జరిగిపోయింది! అదేమిటంటే 'ఆర్టిస్' అనే బోర్డుకూడా ఒకటి వేలాడకడితే కనీసం సైన్‌బోర్డులు రాయించుకునేందుకైనా జనం రాకపోరని! కాని ఇలాచేస్తే మిత్రుడు ఆర్టిస్టు నారాయణ్ణి అవమానపరచినట్లే అవుతుందని ఆ భావనకు స్వస్తిచెప్పాడు!

ఇంతలోకే మాధవరావుకు కావలసిన బస్సువచ్చి స్టాప్‌లో ఆగింది. తన ఆలోచనల్ని కట్టిపెట్టి బస్‌లో ఎక్కి కూచున్నాడు! స్టూడియోకు టికెట్ కొనుక్కొని మళ్ళీ ఆలోచనల్లో నిమగ్నమైపోయాడు మాధవరావు! కండక్టరిచ్చిన చిల్లర లెక్కచూచుకొని జేబులో వేసుకున్నాడు. చిల్లర అంటే ఎంతోగాదు - అణన్నర మాత్రం! ఆ సినిమా వాళ్ళు రెండు వారాలక్రితం టైప్ చేసిందానికి డబ్బిస్తే మాధరావు మళ్ళా గూటికి చేరుకోగలడు.

లేకపోతే ఐదుమైళ్ళు "నటరాజ సర్వీస్" మీద ఆధారపడా ల్సిందే! మాధవరావు దీనికి సంసిద్ధమే. ఎన్ని పర్యాయాలిలా చేయలేదు? ఉద్యోగంకోసం ప్రయత్నించే రోజుల్లో నలుగురు మిత్రులు కలిసి ఒక గదితీసుకొని వరసగా మూడు మాసాలు 'పాదయాత్ర' చేశారు. 'ఉద్యోగదాన్' చేసినవాడే కన్పించ లేదు! ఎన్ని రోజులు నిరాహారవ్రతం అవలంభించలేదు? కరు ణించినవాళ్ళు కన్పించలేదు. ఆ ముగ్గురు మిత్రులు ఏమయ్యారో మాధవరావు కింత వరకు తెలీదు! 'నోమోర్ హిరోషిమాస్!' అనే బొమ్మగీచిన నారాయణ 'నోమోర్.' యాక్టర్‌గా బదుకు దామని ఈ నగరం చేరిన కోటేశ్వరరావు ఉరఫ్ కోటి గాయబ్ ఇక కథలు రాసుకునే ముకుందం పతా బతాయించిన వాడూ కన్పించలేదు. ఏమయ్యాడో, ఏమిటో ఎవరికీ తెలీదు! పోతే మిగిలింది తనొక్కడే! ఆ ఒక్కడూ మూడేసి వృత్తులు అవలం బిస్తున్నా పొట్టగడవటమే దుర్భరంగా వుంది.

'హోమియోపతి డాక్టర్‌కూడా ఒక డాక్టరేనా' అని జనం పెదవి విరిచారు! ఆడాక్టర్ పదవికూడా పోస్టల్ ట్యూషన్ చదువుకొని ఆర్జించాడు. ఈ విషయం తెలిస్తే ఆ వచ్చేవాళ్ళు కూడా రారేమో? ప్రస్తుతం ఏదో బీదా బిక్కీ రావటం, వాళ్లు ఓపినంత ఇవ్వటం జరుగుతోంది! వాళ్ళిచ్చే పావలా, బేడలే ఎన్నో పర్యాయాలు ఆదుకున్నాయి!

ఆ తరువాత కొద్దికాలానికే మాధవరావు మాష్టరుగా కూడా మారాడు. ఇంటింటికి తిరిగి పిల్లలకు చదువు చెప్పటం ప్రారంభించాడు. తనంతట తాను వెళ్ళి 'మీ పిల్లలకు చదువు చెప్పించుకుంటారా!' అని అడిగినందుకు వాళ్ళిచ్చినంత జీతం

పుచ్చుకోక తప్పిందికాదు. అయితే ఆ ఇచ్చే జీతంకూడా ప్రతి నెలా నియమంగా ఇవ్వరు. ఎప్పుడైనా అవసరమై అడిగితే- 'ఇదుగో పంతులూ! ముష్టి రెండురూపాయల కోసం పదే పదే అడగాలా? మాకు తెలీదూ ఆ మాత్రం?' అని కసురుకోవడం కూడా కద్దు! ఏదో వేడి నీళ్ళకు చన్నీళ్లు తోడుగా వుంటాయని చివరకు టైపిస్టుబోర్డుకూడా తగిలించాడు ఇంటి ముందర. ఈ విద్య ఎప్పుడో పదేళ్ళక్రితం శలవల్లో ఖాళీగా వుండటం ఎందుకు లెమ్మని నేర్చుకున్న బాపతు. అది ఈనాటికి ఉపయోగపడింది.

మాధవరావు టైపిస్టుగా మారిన తరువాత మొదటగా తగిలిన బేరం ఈ సినిమా వాళ్ళదే కాని వీళ్ళేమో పనిచేయించుకొని పదిహేను రోజులు గడిచినా డబ్బివ్వక తిప్పి చంపేస్తున్నారు. మాధవరావు సినిమాలు తీసేవాళ్ళను లోలోపల తిట్టుకున్నాడు — 'వీళ్ళేమో లక్షలు ఖర్చుపెట్టి సినిమాలు తీస్తారు. కాని స్క్రిప్టు టైపుచేసిన టైపిస్టుకు పాతిక రూపాయలివ్వటానికి అల్లల్లాడుతారు."

మాధవరావు బస్‌లో కూర్చున్న మనుషుల వేపు తేరిపార జూచాడు. వెనుక సీట్లో కూర్చున్న చిల్లర పాత్రధారిణీమణులు కాగితపు పూలకుమల్లే కన్పించారు. మధ్య భాగంలో కూర్చున్న ఒకళ్లిద్దరు సినిమాలను గురించి చర్చించుకుంటూ బిగ్గరగా నవ్వుతున్నారు. కండక్టర్ టిక్కెట్లుఇస్తూ మధ్యమధ్యన స్టాపింగ్ పేర్లు కేకేసి చెబుతున్నాడు. మధ్య సీట్లో కూర్చున్న వ్యక్తులు మాత్రం మాటిమాటికీ నవ్వుకుంటూ కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. మాధవరావుకు ఆశ్చర్యం వేసింది — 'వాళ్ళకు మల్లే నే నెందుకు నవ్వలేక పోతున్నాను? వాళ్లు వేసుకున్న

గుడ్డల్లాంటివి తన వంటిమీద లేవేం?' ఇట్లా ఆలోచించి మాధ వరావు తనలాగా ఎవరైనా ఆబస్‌లో వున్నారేమోనని అందరి మీదికీ దృష్టి సారించాడు. చివరకు తన ముందు సీటులో ఇద్దరు యువకులు కూర్చున్నారు. వాళ్ళ మొహంలో ఏదో దైన్యం తొంగి చూస్తోంది. వాళ్ళిద్దరూ దేనిమీదనో వాదు లాడు కుంటున్నారు. మాధవరావు శ్రద్ధగా విన్నాడు—

—'అంతా అయిపోయింది బ్రదర్ ! జీతంలో ఒక్క కానీ మిగల్లేదు! మళ్ళీ అప్పుకు బయలు దేరాల్సిందే!'

—నాస్థితీ అలాగే వుంది. రాత్రి సరీగా తిండి తినలేదు. ఇవ్వాళ్ళ ఉదయంనుంచి కాఫీ తాగినెట్టుకొచ్చాను. ఇప్పటి దాకా!"

మాధవరావు వాళ్ళ మాటలు వినలేక పోయాడు. ఒక్క నిమిషంపాటు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. ఆ తరువాత బయ టికి చూడసాగాడు. బయటున్న చెట్లూ - చేమలూ, ఇళ్ళూ - షాపులూ ఫుట్‌పాత్ మీద నడిచివెళ్ళే మనుషులూ గిరున తిరిగి వెనక్కు జరిగిపోతున్నారు. ఎన్నో గుర్తు పట్టడానికి వీలు లేని మొహాలు గిరగిర తిరిగి పోతున్నాయి. అకస్మాత్తుగా మాధవరావుకు ఆ మొహాల్లో తనభార్యా, కూతురూ కన్పిం చారు. నిన్నటి ఒక సంఘటనకూడా ఆయన కళ్ళెదుట తార ట్లాడింది.

—"నాన్నా ! ఒక్క కానీవుంటేఇవ్వవూ? మధ్యాహ్నం పూట అందరూ ఇళ్ళదగ్గర్నుంచి ఏదో ఒకటి తెచ్చుకుం టాను, తింటానికి ! నేను వేరుశనక్కాయలైనా కొను క్కుంటా !... ఏం నాన్నా, కానీ కూడా లేదూ నీదగ్గర ?"

'ఏం ? ఒక్కరోజు తినకపోతే మటుకేం ? రోజుల తరబడి తిండిలేకుండా బతికేవాళ్ళు లేరూ ? ఆకలయినప్పుడు పొట్ట నిండా మంచినీళ్ళు తాగు! మీ స్కూల్లో మంచినీళ్ల పంపు లేదూ ?'

ఇల్లంతా వెదకి చివరకు మాధవరావు భార్య ఎక్కడో పెట్టి అడుగున దొరకిన అర్ధణా తీసుకొచ్చి స్కూలుకు ప్రయాణమై వెళ్ళే ఎనిమిదేళ్ళ కూతురి చేతులో పెట్టింది...

బస్ టెర్మినస్‌లో ఆగింది! మాధవరావు దిగి నాలుగు వేపులా కలియజూశాడు ! దగ్గర్లోవున్న టీ షాపుకెళ్ళి అణా టీ తాగాడు ! అర్ధణాబెట్టి సిగరెట్లు కొనుక్కున్నాడు! సిగరెట్ వెలిగించుకునీ అట్లా నిల్చున్నాడోలేదో - ఏదో ఒక కారు దుమ్ము రేపుకుంటూ వెళ్ళింది ! దుమ్ముతో పాటు ఏవో సువాసనలు ఆ చుట్టు పక్కలా వ్యాపించాయి ! పక్కగా నిల్చున్న కుర్రాడొకడు... 'సినిమా స్టారోయ్' అన్నాడు ఇంకొకడితో.

అడుగులో అడుగేసుకుంటూ సినిమా కంపెనీవేపు బయలు దేరాడు ! ఇంకో పాతిక గజాలదూరం ఉందనగా మాధవరావు రెండు చేతులతో తల నున్నగా దిద్దుకున్నాడు! కొంచెం డాబుగా కన్పించకపోతే... గూర్ఖాసైతం లోనికి వెళ్ళ నీయడు! ఇక లోనికెళ్ళే ప్రతి ఒక్కరూ మనిషి తొడుక్కున్న బట్టలవేపే చూస్తారు! ఇందుకే ఇవాళ ఉన్నవాటిలో మంచి బట్టనే తీసుకున్నాడు !

మాధరావు కొన్ని చిన్న చిన్న ఆటంకాల్ని అధిగమించి ఎట్లాగయితే నేం కంపెనీ అధికారిని కలుసుకొని తను వచ్చిన విషయం తెలియజేశాడు.

"ఓహో! మీరా టైపిస్టుగారూ! టైపింగ్ చార్జి లివ్వాలిగదూ? వచ్చే సోమవారం కన్పించండి, మీకు తెలిసే వుంటుంది, మాయజమాని ఊటీలో వున్నారు! బహుశా ఇంకో వారంనాటికి ఎండలు తగ్గిపోవచ్చనుకుంటాను! ఏమంటారు? . . . ఎండలు చాలాతీక్షణంగా వున్నాయిగదూ?" అని మాధవరావు సమాధానం చెప్పక మునుపే మళ్ళీ 'సోమవారం కన్పించండి!' అని కుర్చీలోనుంచి లేచాడు! మాధవరావు ఏదో చాలా చెప్పాలనుకున్నాడు! కాని నోటి వెంట మాటేరాలేదు. ఈలోపల ఆ వుద్యోగి కుర్చీలోనుంచి లేచి నిలబడుతూ 'వస్తామరి! కొంచెం పనుంది లోపల!' అని చెప్పి లోని కెళ్ళిపోయాడు, ఆఖరుసారిగా మాధవరావు పెదాలు వణికాయి! అంతే!!

మాధవరావు తడారిన పెదాలు నాలుకతో తడిచేసు కుంటూ దిగులుపడిన మొహంతో బయటికి నడిచాడు! సిగరెట్టు తాగాలనీ, వేడివేడికాఫీ రుచిచూడాలనీ మాధవరావు మనస్సు మహా గుంజాటన పడింది! ఆ పరిసర ప్రాంతాల్లో పరి చితు లెవరైనా ఉన్నారేమోనని మాధనరావు గుర్తుకు తెచ్చుకున్నాడు! కాని ఎవరూలేరు! రైలుస్టేషనుదాకా వెళ్తే. . . అక్కడ పున్నారావనే మిత్రుడున్నాడు! ఈ మైలున్నదూరం 'పాదయాత్ర' చేయాల్సిందే, ఆ పున్నారావును తలుచుకుంటూ!

మాధవరావు రోడ్డువెంట బయలుదేరాడు! కాఫీ

హోటళ్ళూ, సిగరెట్ షాపులూ కన్పించాయి! అటువేపువెళ్ళే బస్ కూడా ఖాళీగా వెళ్తోంది! మనస్సులో రేగే కోరికల్ని వశపరుచుకున్నాడు! తన దృష్టిని రోడ్డుమీద లగ్నంచేసి నడక ప్రారంభించాడు!

నడచి నడచి . . . మాధవరావు పున్నారావు గదినిదగ్గ రించాడు! ఒక్కొక్క అడుగు ముందుకు వేస్తున్నకొద్దీ అతనిలో ఏదో చేయరాని పనిచేసేప్పుడు కలిగేభయం వేస్తోంది! 'ఇప్పుడు తను పున్నారావును కలుసుకోవడం దేనికి? అతనితో ఏంపని తనకు? ఏం వెళ్ళకపోతే?' అని తర్కించుకున్నాడు! 'వెళ్తేఏం?' అన్నది అతని మనస్సు. "ఊరికే ఓపర్యాయం వెళ్ళి మిత్రుణ్ణి చూచిరావటంలో తప్పేముంది? తప్పేముంది? ఏమీలేదు!"

వెనుకంజ వేస్తున్న మాధవరావును అతని మనస్సు ఈవిధంగా ఆదేశించటంతో వేగం కొంచెం పెంచాడు! ఐదునిమి షాల్లో పున్నారావు గది సమీపించాడు!

లోపల అడుగుపెట్టటంతోటే — పరుపు చుట్టునాను కుని కూర్చున్న పున్నారావు- 'ఓహో! నువ్వటోయ్! — డాక్టర్; మాష్టర్, లైపిస్టూ! ఏమిటి విశేషాలు? ఇలా వచ్చా వేంటి? ఇంతదూరం,' అన్నాడు!

ఏం రాగూడదా? . . . అవునుగాని ఇంకా ఎన్నిసంవత్స రాలని చదువుతావు! ముసలివాడవయి పోతున్నావు! నీ చదువు చట్టుబండలుగాను— చదువుచాలించి పెళ్ళిచేసుకొని హాయిగా ఉండు! నీలాంటి వాడికి ఉద్యోగం రేపేపాటికిరాదూ? పోతే,

ఆడపిల్లలకు మనదేశంలో కొదవేలేదు! . . . ఏమంటావు? . . సరేగాని కాఫీ తాగించవోయి పున్నారావూ ! మర్యాదా— మట్టూ తెలీదేమయ్యా నీకూ?' అన్నాడు మాధవరావు చాపమీద కూర్చుంటూ !

'వచ్చీరావడంతోటే ఉపన్యాసం మొదలెడితివి! వ్యావధానం ఏదీ? . . . కాఫీ రెడిగానేవుంది! నీ అదృష్టం !', పున్నారావు దగ్గరలోనేవున్న ఫ్లాస్కు మూతతీసి ఒకగ్లాసులో కాఫీ పోసి మాధవరావు ముందుంచాడు.

మాధవరావు తాగేశాడు! ఏదో పిచ్చాపాటి మాట్లాడుకున్నారు!

మాధవరావుకు సిగరెట్ తాగాలనిపించింది! 'ఏం బ్రదర్! నువ్వు సిగరెట్‌బీడి తాగకపోతే తాగేవాళ్ళనైనా ఆదరించవా ఏమిటి ? . . . కాఫీ యిచ్చిన వాడివి సిగరెట్ యివ్వకపోతే ఎలాగు ?' అన్నాడు మాధవరావు!

అదెంతభాగ్యం ! నే వెళ్ళి తీసుకొస్తా ! నువ్విక్కడే కూర్చుని ఈ పాతపత్రికలు తిరగవేస్తూ ఉండు?" అన్నాడు పున్నారావు చొక్కా తొడుక్కుంటూ !

'అక్కర్లేదులే ! ఆ డబ్బులిలాతే ! నేనే వెళ్ళి తెచ్చుకుంటాను! నువ్వేదో పాపం చదువుకుంటున్నట్లున్నావు! నీచదువు భంగం చేయడం నాకిష్టంలేదు ! ' అన్నాడు మాధవరావు లేచి నిల్చుంటూ!

పున్నారావు సరేనని పావలాబిళ్ళ అతని చేతిలో

పెట్టాడు! మాధవరావు మెట్లుదిగి బజార్లో కొచ్చాడు! ఫర్లాంగు దూరంలో వున్న సిగరెట్ దుకాణందగ్గరకెళ్ళి . . . 'ఒక స్టార్ప్యాకెట్ ' అని పావలాబిళ్ళ అందివ్వ బోతుండగా అప్పుడే తనకు కావలసిన బస్ వచ్చి పక్కనే నిలబడింది. షాక్ తగిలినవాడికిమల్లే చెయ్యి వెనక్కు లాక్కుని ఒక్కపరుగున అటువేపుకెళ్ళి బస్‌లో కూర్చున్నాడు!

సిగరెట్ దుకాణమతను వింతగా చూస్తున్నాడు. అంత కంటే వింతగా మాధవరావు తన చేతిలో వున్న పావలాబిళ్ళ వేపు చూశాడు. అప్పుడే బస్ కదిలింది. ఆ మరుక్షణంలోనే అతని మనఃఫలకంమీద భార్యా ఎనిమిదేళ్ళ కూతురూ కన్పించారు!

బస్ టికెట్ తీసుకొని మాధవరావు మళ్ళీ ఆలోచించ సాగాడు— 'తనభార్య ఎంతశాంత స్వభావురాలు! మిన్ను విరిగి మీదపడుతున్నా తొణకదు! ఉన్నదాంతోనే సరిపెడు తుంది! కూతురుకూడా అచ్చంగా తల్లిలాంటిదే! ఇక తనో? చీటికి మాటికి వాళ్ళను కోప్పడుతూంటాడు! చేతిలో కానీ లేకపోవటానికి కారణం భార్యా బిడ్డలేనని భావిస్తాడు! . . .

తను శ్రమిస్తుదానికి ప్రతిఫలం లభిస్తే ఎంతబావుండును? అని అనుకున్నాడు, తనస్థితికి కారకులు తానూ, తన భార్యా పిల్లలుకాక మరెవ్వరో వున్నారని భావించుకొని!

బస్సు పున్నారావుండే పరిసరప్రాంతాన్నిదాటి చాలా దూరం వచ్చేసింది! ఆ తరువాత రెండో స్టాప్‌లోనే మాధవ రావు బస్ దిగాడు!

బస్ దిగి ఇంటివేపుకు వెళ్లాల్సిన మాధవరావు మరో బజారువేపుకు తిరిగి ట్యూషన్ చెప్పాల్సిన బారిష్టరుగారింటికి వెళ్ళాడు.

మాధవరావు బారిష్టరుగారి అందమైన బంగళా పోర్టికోలో అడుగు పెట్టినప్పుడే డ్రాయింగురూంలోవున్న గడియారం ఐదు గంటలు కొట్టింది! మొహంమీద కారుతూన్న చెమట తుడుచుకుంటూ వాకిలి దగ్గరనిల్చొని — 'సులోచనా!' అని కే కేశాడు ! కేకవేసిన మరోక్షణాన సులోచన పరుగెత్తు కుంటూ బయటి కొచ్చింది ! ఆ అమ్మాయిది సరీఘా మాధవ రావు కూతురి వయస్సే అందుకనే ! ఆ అమ్మాయంటే మాధవరావుకు ఎంతో ప్రేమ !

"మాష్టరుగారూ! ఇవ్వాళింత తొందరగా వచ్చారేం?,. అయినా నా కివ్వాళ్ళ పాఠం వద్దు మాష్టారు గారూ ! వైజయంతిమాల డాన్సు ప్రోగ్రాంముంది! మీకు తెలీదూ ? మీరూ వస్తున్నారా?" అని ఆపిల్లఅడిగింది అమాయకంగా!

మాధవరావు నవ్వాడు ! అది బయటికి నవ్వుగా కన్పి స్తున్నా, నిజానికి అదినవ్వుకాదు, ఏడుపు ! ఏడవలేక నవ్వాడు, అంతే !

"మంచిది వెళ్ళిరా అమ్మా ! పాఠం ఇవాళ కాకపోతే రేపు చదువుకోవచ్చు! ఇల్లాంటి ప్రోగ్రాములు రోజూవస్తాయా? సరేగాని అమ్మాయీ . . . ఇవ్వాళ్ళ ఎన్నో తారీఖు" అడి గాడు మాధవరావు !

"ఏం అట్లా అడుగుతున్నారు ? ఇవ్వాళ పన్నెండో తారీఖుగాదూ?" అన్నది. ఆ అమ్మాయి నవ్వుతూ !

"అయితే మరి కిందటి నెలజీతం తీసుకున్నావా నాన్న గారి నడిగి ?"

"తీసుకున్నానండీ ! మా అమ్మ తీసుకొని ఖర్చుచేసింది! అమ్మను రెండుసార్లడిగాను రెండుసార్లూ— 'ఆ పంతులుతో మనం ఊరు విడచి పారిపోవడంలేదని చెప్పు' అన్నదండి!"

"నిజమే తల్లీ ! మీరు వూరువిడిచి వెళ్ళరు! అలా వెళ్ళాల్సింది మేము! . . . సరే జీతానిదేముందిలే ఇచ్చినప్పుడే తీసుకుంటాను ! రేపొస్తామరి వెళ్ళనా ?"

వెళ్ళి రమ్మంది ఆ అమ్మాయి.

మాధవరావు బారిష్టరుగారి భవ్యమైన బంగాళాదాటి బజారున పడ్డాడు! అడుగుతీసి అడుగువేయటం భారంగావుంది! ఎట్లాగో నడచి నాలుగుబజార్లూ కలిసిన ఒకకూడలికి చేరు కున్నాడు. అక్కడ అంతా జనం. అంతటా వెలుతురు. వచ్చే పొయ్యేవాళ్ళను తప్పుకుంటూ వెళ్ళి ఒక పక్కన నిలబడ్డాడు!

అక్కడ ఉడిపి హోటల్ వుంది! లోపల్నుంచి రక రకాల సువాసన లొస్తున్నాయి! అద్దం దగ్గర చాల రకాల స్వీట్స్ పెట్టారు! మాధవరావుకు ఆ స్వీట్సు చూడగానే ఏదో ప్రాణం లేచివచ్చినట్లయింది! డబ్బున్నప్పుడల్లా ఇంటికి స్వీట్సు తీసు కెళ్ళడం అలవాటు! ఈసారి డబ్బొస్తే కనీసం పది రూపా యల స్వీట్లయినా కొనాలి అని నిర్ణయించుకున్నాడు !

ఆ వీధి చివరిదాకా నడిచి వెళ్ళాడు! అక్కడ జన సంచారం తక్కువగా వుంది! గోడ పక్కన కూర్చొని ఒక గుడ్డివాడు—మనుషుల అలికిడి విన్నప్పుడల్లా గొంతెత్తి అడుగుతున్నాడు—"బాబూ ఒక్క కానీ ధర్మం చేయండి!" మాధవరావు అతన్ని సమీపించి చూచాడు. గుడ్డివాడి ముందరున్న గుడ్డమీద ఒక చిల్లికానీ కన్పించలేదు!

అతన్ని దాటి వెళ్ళిపోతూ మాధవరావు "అంతే! ఎర్రని ఏగానీ దొరకదు నీకు! అట్లాగే గొంతు చించుకో! నీ బ్రతుకింతే!" అనుకున్నాడు.

మాధవరావు సందుగొందులగుండా ఇంటివేపుకు బయలుదేరాడు. అప్పుడే పొద్దుకూకుతోంది. అన్ని ఇళ్ళల్లో లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. బజారు దీపాలుకూడా అప్పుడే వెలిగాయి మాధవరావు బట్టలు చెమటకు తడిసి ముద్దయ్యాయి. లోపల ఎవరో చేతులు బెట్టి పేగులు దేవుతున్నట్లుగా వుంది! వళ్ళంతా వణుకు వణుకుగా కూడా వుంది! కళ్ళముందు ఏదో చీకటి తెరలుగా లేస్తున్నది.

వీధి మలుపుమీద ఒక్క నిమిషంపాటు నిల్చున్నాడు. పక్కనే కార్పొరేషన్‌వాళ్ళ పంపు వుంది! ఆ పంపు పక్కన అంతా తడితడిగా వుంది. అక్కడే ఇద్దరు బయాలజీ స్టూడెంట్లు గాబోలు-నిల్చొని కప్పల్ని గురించి మాట్లాడుకుంటున్నారు! వాళ్ళలో ఒకతను బూటుకాలితో ఒక కప్పను తన్నాడు, అది ఎగురుకుంటూ వెళ్ళి పక్కనే వున్న బురదలో తలదాచుకుంది!

ఆ రెండో అతను అంటున్నాడు—"ఈ కప్పల శరీరాల్లో అనుమానాలకు సరిపడ్డ నీళ్ళూ కొవ్వుపదార్థమూ తయారవు

తాయి, వర్షాకాలంలో ! వేసవికాలం వాటికి చీకూ చింతా లేదు ! వీటిమీాదనే ఆధారపడి అవి బతుకుతాయి."

"నిజం ! నిజం !" అన్నాడు మొదటివాడు.

మాధవరావు వాళ్ళ మాటల్ని అతి శ్రద్ధగా విన్నాడు ! ఆ తరువాత ఇంటివేపుకు బయలుదేరాడు. దారి పొడుగునా మాధవరావు—"నిజంగా మానవుడు కూడా మండూక సంతతికి చెందినవాడైతే ఎంత బావుండేది ! అని మాటిమాటికీ అనుకున్నాడు.